

յամ է վերջէն տճկ. գիրքերու են. տպագրութեան համար՝ Վանի մէջ : Գանի մը տարի առաջ երբ Սահմանադրութիւնը նշակուեցաւ , Վանցիներ յաջողեցան կրկին Վարազայ վանք փոխադրել զայն , յաւերժացունելու համար յիշատակը երբեմնի տպարանատէր լուսամիտ վարդապետին :

86. **Քաղեռն Տիվիթճեան** . — Ծնած է Պոլիս 1810 ին : Նախ ոսկերչութիւն բրած է : — Ժամանակակից է Գեորգ և Գալուստ Արապեանց և Յ. Տերոյնցի : Լալարիա՝ աստնօք նրեայներու փորագրել տուած է նայ տառեր՝ գեղեցկութենէ զուրկ , անձուռնի . յետոյ զանոնք ձուլել տուած է Արապեաններու , մինչեւ նիմնելը իր սեպն . ձուլար մը : Ընդարձակ տպարան մը ուներ Վեգիս խան , ուր գրաշարապետութիւն բրած են Նարեկ Արքին , Խոս.օզ Տիգրան (Գրիգորեան) : Վերջերն էր որ զայն փոխադրեց Ֆենէր (Ոսկեղջիւր) , Ֆրեհեան Արարանամի տան մէկ մասին մէջ՝ ի Գիրեմիտ մահալէ : — Գույրն՝ Օր. Գաբինա երկար առեն զորձակցած է իրեն՝ իբր կազմարար : — Ինք մին էր Պոլիս Ա. անգամ արագատիպ մամուլ ունեցողներէն , երբ նոյն միջոցներուն շատեր բազկամամուլով զործ կը տեսնէին : Տպած է ի մասնագորի եկել . հատորներ (Չայնքաղ Շարական , Ատենի Ժամագիրք , Սաղմոս , Աւետարան են .) : — Գիտէր խօսիլ ու գրել յուն . , պղլր . , և իտալ . լեզուները : — Ամուրի էր : Բենիսամին Ֆո.անքիլինի բնոյրն ուներ , անտեսագեա , խնայող ու խոնձ էր յոյժ , միջակ կազմով , բարերարոյ և փոքրեւանդն : — Պուշկարեքէն բոլոր տառերը գառաջինն ինք եղած է ձուլով , որոնցմով տպագրած է յետոյ բազմաթիւ գիրքեր , այդպէսով՝ մտաորական սնունդ ջամբելով ամբողջ Պուշկարիոյ բնակիչներուն : Տարին երկիցս՝ մեծ տոնավաճառներու առթիւ կը ճամբորդէր կարնավաճառներու այդ նայրեմիքը , յաճախ հեռագրաւ այ կանչուելով ու միասին տանելով նակերով գիրք զորս կ'սպառէր՝ քաղքէ քաղքաք շրջելով և ապառիկ իսկ տայով շատերու որոնց վրայ մեծագումար առնելիքներ ունեցած է՝ ցարդ անգանձելի մնացած : Անոնց լուսաւորութեան զործին մեծապէս սատարող այս նայագգի տպագրիչը կոչուած է իրաւամբ **Պուշկարաց Գրիգոր Լուսաւորիչը** : Աւելին կայ . — Պղլր . յեղափոխութեան առեն սիկառի բուրդի կախարիչներու մէջ Տիվիթճեան խրախուսիչ սրտառուջ կոչ մը դրոշմած է՝ նոյն ազգը ստրկութեան լուծէն բօրափելու մտող , այդ իսկ պատճառաւ ձերբակալուած և յետ դատավարութեան 50 ոսկի տուգանքի դատապարտուած : Երախտապարտ Պուշկարներ տարին անգամ մը ստվորութիւն ունին Սօֆիայի Մայր եկեղեցին նոգեմանգիտ կատարելու իրենց նին ու նոր բարերարաց համար , որոնց նեա կը յիշատակեն նաեւ Տիվիթճեանը : — Թաղեռնի աշակերտներն էին Եովանեօ անուն Պուշկար մը , նաեւ ի Սօֆիա նիմայ նշ . տպագրիչ Խրիսթօ Պրջվարձօ՝ որուն դիմած էինք , իր վարպետին լուսանկարն ունենալու համար , Պոլսոյ մէջ արուարձանէ արուարձան մեր դեգերումներէն ձեռնունայն : Պատասխան տացանք քէ աստնօք ինք եւս Պոլիս Պղլր . յեղափոխական գոյով՝ արժանացած է բուրք ոստիկանութեան . . . մեծարանաց , վրայ տայով նաեւ բոլոր գոյրերն՝ ընդ որս նաեւ Տիվիթճեանի պատկերը : — Թաղեռն անգամ մը փորձութիւնն ունեցած է դրոշմելու «Նեմցե գայմ.սի» Աւսար . կեղծ դրամարոյքը : Ատիկա պատճառ . եղած է որ բառական առեն բանտ սրառ.կի ինք , ուրկէ ազատ արձակուած է՝ դատավարութեան միջոցին յայտարարելով . «Եւ Է.Ի.Է.Է. կարծելով տպեցի զանոնք» : — Բանտէն վերջ՝ ձայնը բոլորովին մարած էր : Կեանի վաշա , Ալի Պէշ Եօթուրը՝ իր սեպն . տանք մէջ աւանդած է նոգին 1878 ին : — Անա իր տպած գրքերուն համառ.օտ մէկ ցանկը . — Գիրք բնութեան (Յ. Ս. Տիվիթճեանի) 1856 . Սանդուխտ Կոյս 1862 . Հայկելի զործոյ և աշխատութեանց Տիգրանեան Մկրտչի . Իրաւունք ազգաց . Առողջարանութիւն 1864 . Կիլիկիա (նանդեա) 1864 , 69 . Օրացոյց 1867 . Աւետարան 1876 . Ազգային ջոզեր 1879 են . :

87. **Պուրեն Տ. Քիւրքճեան** . — Ծնած է Գուս Գարու : Նխն . կրք . տացած բաղին վարժարանը : Հոնկէ ելլելուն՝ անմիջապէս գրադած է գրաշարութեամբ որուն համար ուներ խոր նակում : Աշակերտ Միսենտիսեանի որմէ սորված է յետոյ գիր ձուլելու